

**VALVASORJEVE NAGRADE, PRIZNANJA
IN DIPLOME ZA LETO 2016**

PREDGOVOR H KNJIŽICI VALVASORJEVE NAGRADE IN PRIZNANJA ZA LETO 2016

Slavnostna podelitev Valvasorjevih odličij Slovenskega muzejskega društva je priložnost, ko širši slovenski javnosti predstavimo projekte, ki so zaznamovali muzejsko delo v minulem letu. Tudi letos je Komisija za podeljevanje Valvasorjevih nagrad, priznanj in diplom imela težko delo, saj je bilo nominiranih veliko odličnih projektov. Žal ni bilo nobenega predloga za življenjsko delo. Člani Komisije za Valvasorjeva odličja so že pred letom predstavili predloge za posodobitev in dopolnitev Pravilnika o podeljevanju Valvasorjevih nagrad, priznanj in diplom za posebne dosežke v muzejstvu, saj so ugotovili, da se je treba tudi na našem področju čim bolj prilagajati hitremu razvoju družbe.

Komisiji za Valvasorjeva odličja se zahvaljujem za odlično opravljeno strokovno delo v zadnjih štirih letih. Letos jim poteče mandat in upam, da se bodo tudi zdajšnji člani vnovič prijavi in bili pripravljeni nadaljevati delo v naslednjem mandatu.

V imenu Slovenskega muzejskega društva iskreno čestitam letošnjim slavljencom, kakor tudi preostalim kandidatom, ki so ostali med nominiranci, saj s svojim strokovnim delom skrbijo tako za varovanje kot tudi predstavljanje naše dediščine širši javnosti.

*Dr. Flavio Bonin
predsednik Slovenskega muzejskega društva*

NAGOVOR OB PODELITVI LETOŠNJIH VALVASORJEVIH NAGRAD ZA LETO 2016

4

Uvod
Komisija za podeljevanje Valvasorjevih nagrad, priznanj in diplom, ki se ji z letošnjo podelitvijo nagrad izteka štiriletni mandat, je na začetku svojega dela ugotovila, da za strokovno presojo potrebuje kriterije, izhajajoče iz teoretičnih muzeoloških spoznanj in opirajoče se na muzejsko doktrino. Pri podeljevanju odličij je člane komisije vodilo spoznanje, da je dober muzejski projekt lahko le sad usklajenega skupinskega dela. Veliko pozornosti smo namenjali stanju in vlogi muzejskega predmeta kot temeljnega nosilca razstavnega sporočila, njegovi kontekstualizaciji in stopnji interpretacije. Dajali smo prednost projektom, ki so vključevali javnost in odpirali videnje sveta tudi s položaja šibkejših. Pri projektih smo iskali družbeno angažiranost in odgovor na potrebe sodobne družbe.

Pri nominirancih za življenjsko delo smo v prejšnjih letih upoštevali vsestranskost kandidatovega delovanja: raziskovalno, strokovno, organizacijsko in delo za širšo javnost na področju muzealstva in komunikacije dediščinskih vsebin. Strinjali smo se, da nagrajenci s svojim delom in delovanjem na realni in simbolni ravni v javnosti predstavljajo vse slovenske muzealce in s tem dajejo širši družbeni pomen muzejskemu delu. Žal po dolgem času letos ni bil nihče nominiran za nagrado za življenjsko delo. Ker pa je v muzejskih krogih nedvomno nekaj oseb, ki bi si takšno nagrado zaslužili, bi bilo v prihodnje smiselno razmisliti o možnosti, da bi komisija to prestižno strokovno odličje lahko podelila ne glede na okoliščine, kakršne so se zgodile letos.

Člani Komisije za podeljevanje Valvasorjevih nagrad, priznanj in diplom smo bili pri svojem delu postavljeni pred kar nekaj dilem, zato smo se kot dinamična komisija odločili za nekaj novosti, ki smo jih v sprejetje predlagali na minulem občnem zboru. Nekatere spremembe so bile uvedene, druge so se izkazale za

preveč optimistične, za tretje pa čas preprosto še ni dozorel. Vsekakor verjamem, da smo s svojim delom in pripravo protokola delovanja komisije olajšali delo naslednji komisiji, ki jo bomo izvolili na jesenskem zborovanju SMD.

Osebnostno se zahvaljujem vsem kolegicam in kolegom – ddr. Vereni Vidrih Perko, mag. Zdenku Piclju, dr. Flaviu Boninu, mag. Titi Porenta, mag. Marjetki Balkovec Debevec in mag. Nataši Kolar, s katerimi smo začeli štiriletni mandat dela Komisije za podeljevanje Valvasorjevih nagrad, priznanj in diplom. Prav tako se zahvaljujem kolegicam mag. Titi Porenta, mag. Marjetki Balkovec Debevec, mag. Nataši Kolar, mag. Mileni Koren Božiček, dr. Marjeti Mikuž ter kolegu mag. Mihi Mlinarju, s katerimi smo ta mandat končali, za vse skupne iskrive debate in izmenjave pogosto nasprotujočih si strokovnih mnenj, ki so nas vedno spoštljivo pripeljale do skupnega zaključka. Članstvo v komisiji se je zaradi različnih razlogov spreminjalo, a vzdušje je ostajalo prijetno in na visoki strokovni ravni, zato si štejem v čast in ponos, da sem imel privilegij predsedovati omenjenim kolegom.

V imenu celotne Komisije za podeljevanje Valvasorjevih nagrad, priznanj in diplom se strokovni javnosti zahvaljujem, ker s svojimi predlogi izkazujejo spoštovanje naši stanovski nagradi. Hkrati pozivamo vse kolege, da še naprej pogumno vlagajo kandidature ter s tem krepijo strokovno zavest in dvigujejo težo naših Valvasorjevih nagrad.

Mag. Darko Knez,

predsednik Komisije za podeljevanje Valvasorjevih nagrad, priznanj in diplom

VALVASORJEVA NAGRADA ZA ENKRATNE DOSEŽKE

*DR. BREDA ČINČ JUHANT, DR. ANDREJ
GOGALA, ALENKA JAMNIK, MOJCA
JERNEJC KODRIČ, DR. MIHA JERŠEK,
URŠKA KAČAR, TEA KNAPIČ, MAG.
MATIJA KRIŽNAR, DR. BORIS KRYŠTUFEK,
ŠPELA PUNGARŠEK, DR. STAŠA TOME,
DR. LJERKA TRAMPUŽ, DR. TOMI TRILAR,
DR. AL VREZEC ZA RAZSTAVO
NAŠE MALO VELIKO MORJE*

Razstava, ki so jo pripravili sodelavci Prirodoslovnega muzeja Slovenije, spodbuja spoznavanje slovenskega morja, dviguje zavest o njegovem pomenu in lepoti ter opozarja javnost, naj ceni in varuje ta pomemben ekosistem. Prikazuje slovensko morje, ki je, čeprav majhno, pomemben del naše naravne dediščine. Razstava je vsebinsko, prostorsko in oblikovno zasnovana enotno. Ekspoziti, kulturna dediščina naravnega izvora, so v razstavo vključeni tako, da je

vsebinsko dostopna in razumljiva različnim obiskovalcem in jim, prvič v Sloveniji, omogoča izkustveno doživetje morja.

Razstavo spremljajo obsežen katalog, dvojezična zgibanka, bogata pedagoški in andragoški program, predvsem pa navdušuje vključenost sodobne informacijsko-komunikacijske tehnologije, s katero se obiskovalec z gibi svojega telesa lahko potopi v morske globine in razišče vpliv plimovanja na obalo.

Naše malo veliko morje je rezultat poguma in zavzetosti sodelavcev Prirodoslovnega muzeja Slovenije, ki so se spopadli z na videz nepremagljivimi težavami, se zavestno izpostavili nevarnim izzivom pomanjkanja materiala in negotovi usodi pridobivanja primerkov, ki so v danih razmerah v sodelovanju z zunanjimi strokovnjaki zagotovili muzeološko inovativno interdisciplinarno predstavitev družbenoaktualne vsebine.

Namen razstave je s sodobnimi muzejskimi tehnikami spoznavati slovensko morje, ki je kot del svetovnega morja izjemno biotsko raznoliko in pomembno za človeka, dvigniti zavest o pomenu in lepoti slovenskega morja ter spodbuditi javnost, da bo cenila in varovala ta pomemben ekosistem.

VALVASORJEVA NAGRADA ZA ENKRATNE DOSEŽKE

JOŽEF MATIJEVIČ ZA RAZSTAVO VLADIMIR LAMUT 100 LET

Likovna razstava s polnim naslovom *Vladimir Lamut 1915–1962; Ko umetnost premaga smrt, je pot v brezčasnost le igra trenutka* je bila na ogled v Jakčevem domu v Novem mestu. Avtor razstave, Jožef Matijevič, dolgoletni kustos in muzejski svetovalec umetnostnozgodovinske zbirke Dolenjskega muzeja, je v počastitev stote obletnice rojstva Vladimira Lamuta predstavil tega izjemnega, a po krivici prezrtega likovnega ustvarjalca. Izbrana dela iz Lamutovega opusa so obiskovalcem razstave ponudila pregled umetnikove ustvarjalnosti, od prvih resnih poskusov študijskega obdobja, skozi celotno življenjsko ustvarjanje do usodnega konca. Avtor je namenoma gradil pregled celotnega opusa skozi tista dela, ki so odsevala njegovo duhovnost, subtilnost, skromen likovni prikaz resničnosti, ki ga je skrtil pod krinko olja na platnu. Med trenutki mladostne vedrine, prikazanih v njegovih umetnijah, v poznejših delih zaslutimo vse bolj izraženo

melanholijo, otožnost, sprevrčajočo se v grotesknost. Skozi razstavo sledimo vzponom in padcem avtorjevega življenja, njegovim popotovanjem in iskanjem izkušenj in vzorov, njegovemu eksperimentiranju in iskanju izražanja slutnje neizogibne minljivosti.

Zelo preiščeno postavitve pregledne razstave umetnikovih del je kustos razstave pripravil iz zbirke Dolenjskega muzeja, kar dokazuje Matijevičevo zavzetost dolgoletnega zbiranja Lamutovega opusa. Dolga leta je namreč skrbel za kar najpopolnejšo evidenco njegovih del, se zavzemal za postopen odkup in s tem delovanjem je lahko prikazal Lamutov opus v celoti.

Katalog, izdan ob odprtju razstave, je postal temeljno študijsko delo vsestranskega likovnega ustvarjalca. Jožef Matijevič je z Lamutovo razstavo predstavil svojo vizijo dolgoletnega načrtovalca, spremljevalca in zapisovalca umetniškega izročila dolenjske regije.

Razstava *Vladimir Lamut 100 let* v Dolenjskem muzeju v Novem mestu je temeljna pregledna razstava slikarjevega opusa, ki jo spremlja študijski katalog avtorja razstave, kustosa in muzejskega svetovalca Jožefa Matijeviča. Razstava je rezultat dolgoletnega kustosovega zbiranja umetnikovih del, ki so postala fond muzeja. Z gradivom je Jakčev dom podoživel življenjski opus po krivici prezrtega umetnika in je njegov jubilej počastil z razstavo, ki je umetnika predstavila v celoti, v stvarni podobi grafika, slikarja in vsestranskega umetnika.

VALVASORJEVA NAGRADA ZA ENKRATNE DOSEŽKE

VALVASORJEVA NAGRADA ZA ENKRATNE
DOSEŽKE – MAG. DAMJANA FORTUNAT
ČERNILOGAR ZA RAZSTAVO
SPOMINSKA CERKEV SV. DUHA V JAVORCI –
STO LET »BAZILIKE MIRU«

Ob stoletnici spominske cerkve v Javorci so v Tolminskem muzeju pripravili razstavo, ki je predstavila izjemno zgodbo kulturnega spomenika, zgrajenega leta 1916 na robu soškega bojišča. Avtorica razstave mag. Damjana Fortunat Černilogar je v uvodu opozorila na načrtno uničenje kulturne dediščine med vojaškimi spopadi med prvo svetovno vojno. Izpostavila je izjemen pomnik, ki so ga zapustili pripadniki 3. gorske brigade avstro-ogrške vojske. Sledila je predstavitev zgodbe o gradnji spominske cerkvice leta 1916. Posebej je izpostavila njene tri snovalce (Geylinga, Perathonerja in Jablonszkyja) in pripoved končala s povojnim obdobjem. Zgodbo o gradnji spominske cerkve v Javorci je avtorica obogatila z izvirnimi načrti in risbami umetnika Geylinga in z masivnim lesenim stolom,

ki ga je po Geylingovem načrtu izdelal južnotirolski rezbar Perathoner. Del predstavitve so bili tudi v stene spominske cerkve vžgana imena 2565 padlih avstro-ogrskih vojakov in talni zemljevid, ki je prikazal vojaška pokopališča na območju soške fronte. S sodobnimi muzeološkimi pristopi so združili klasično muzejsko postavitve, avdiovizualno opremo, predstavitve in sodobno informacijsko tehnologijo. Koncept razstave je bil zasnovan tako, da je bila dostopna in razumljiva različnim skupinam obiskovalcev, prilagojena je bila tudi ranljivim skupinam. Postavitve je dopolnil bogat pedagoško-andragoški program. Razstavo so vsebinsko dopolnili z dvojezično monografijo in večjezičnimi zgibankami in tako je tudi po odmevnosti prerasla meje Slovenije. Gostovala je v Avstriji (Dunaj) in Italiji (Gorica), o njej so pisali domači in tuji mediji. Avtorica razstave je sodelovala še pri pripravi gradiva za nominacijo spominske cerkve sv. Duha v Javorci za pridobitev znaka evropske dediščine. Ministrstvo za kulturo je konec marca 2017 pristojnim ustanovam Evropske komisije poslalo pripravljeno nominacijo.

Izjemen dosežek mag. Damjane Fortunat Černilogar je na Dunaju pridobljeno še nepoznano dokumentarno gradivo iz časa gradnje cerkve, ki je bilo Tolminskemu muzeju predano v trajno last. Avtorica se je z razstavo dotaknila sodobnega nemirnega časa. Obiskovalca je nagovorila, da se je zavedel, da mir ni samoumeven, kar je bilo tudi osrednje sporočilo razstave.

Foto: Boris Farič

ČASTNO VALVASORJEVO PRIZNANJE – BORIS FARIČ, DANILO GORIČAN, VALERIJA LEŠNIK, ALEKSANDRA NESTOROVIČ, MAJDA TANASIČ, VLADO TOPOLOVEC, NEJKA URŠIČ, MOJCA VOMER GOJKOVIČ IN IVAN ŽIŽEK ZA UREDITEV DOKUMENTACIJE ARHEOLOŠKEGA GRADIVA V POKRAJINSKEM MUZEJU PTUJ – ORMOŽ

Valvasorjevo priznanje prejme arheolog Ivan Žižek s strokovnimi sodelavci Pokrajinskega muzeja Ptuj – Ormož za digitalizacijo arheološkega gradiva. V muzeju, ki se ponaša z enim najbogatejših arheoloških gradiv, so dolga leta ugotavljali zaostanke v dokumentaciji gradiva, problematiko neprimerne hranjenja, selitev predmetov ter neurejenih depojskih prostorov. Pred osmimi leti je Žižek začel sistematično obdelavo gradiva, ki je bila omogočena z računalniškim programom Galis. Zaostanek muzeološkega dokumentiranja od leta 1973 do 1985 je zdaj odpravljen, rezultat je zavirljivih 115 900 inventariziranih, primerno hranjenih in tudi digitaliziranih enot gradiva. To je bilo primerno restavrirano, izrisano in je zdaj v vsakem trenutku dostopno. Seveda Žižek pri vseh teh dosežkih poudarja, da vse to ne bi bilo mogoče brez strokovnega tima, ki vsako leto obdela od 20 do 25 tisoč enot najdišnega gradiva. Žižek je dokazal, da je le timsko delo tisto, ki pripelje do zelenih rezultatov. Vsak predmet, ko ga inventarizirajo na arheološkem oddelku, spremljajo terenska dokumentacija, risba, fotografija, kakor tudi strokovna obdelava skupaj z objavo. V takšni inventarni knjigi se beležijo vsi posegi na predmetu, npr. če je predmet uvrščen na razstavo ali se ga strokovno obdeluje. Ureditev bogatega arheološkega gradiva, njegova digitalizacija je vsekakor primer dobre prakse, ki bi jo bilo vredno posnemati tudi v drugih muzejih po Sloveniji. To temeljno muzejsko delo je nemalokrat v prezrtu, daleč od oči javnosti, vendar se za tem ogromnim delom skrivajo uspešni muzejski delavci.

Arheolog Ivan Žižek, muzejski svetovalec v Pokrajinskem muzeju Ptuj – Ormož, je s svojo ekipo strokovnih sodelavcev uspel odpraviti zaostanke v arheološki dokumentaciji. V osmih letih je digitaliziral in inventariziral 115 900 enot bogatega arheološkega gradiva, tako da je zdaj dostopno javnosti. Primer dobre prakse, ki bi mu bilo vredno slediti.

Foto: Dejan Vončina

ČASTNO VALVASORJEVO PRIZNANJE – ZAVOD KRASEN KRAS, DIREKTOR GORAN ŽIVEC ZA VLAGANJA V KULTURNO DEDIŠČINO TER POSTOPNO ZAŠČITO, UREDITEV IN PREDSTAVITEV PRAZGODOVINSKEGA GRADIŠČA DEBELA GRIŽA PRI VOLČJEM GRADU

Častno Valvasorjevo priznanje dobi podjetnik in ljubitelj gradišč Goran Živec za vlaganje v kulturno dediščino ter postopno zaščito, ureditev, predstavitev in popularizacijo prazgodovinskega gradišča Debela griža pri Volčjem Gradu na Komenskem Krasu.

Z odkupom polovice zemljišča prazgodovinskega gradišča je začel leta 2013 čistiti poraščeno zemljinjo in pokazali so se prvi obrisi tega gradišča. Leto pozneje je ustanovil javni zavod Krasen Kras in skupaj z zaposlenim strokovnim sodelavcem Dejanom Vončino začel interdisciplinarno raziskovati, ohranjanje in urejati zaščito gradišča. Hkrati z ohranjanjem je populariziral vedenje o tovrstnih naselbinah s tablam, postavljenimi in situ, s študijsko pripravljenimi razstavami, ki so bile leta 2016 na Gradu Štanjel in leta 2017 v Parku vojaške zgodovine Pivka, ter z zanimivo spletno stranjo (www.krasenkras.com).

Zgledno sodelovanje z Javnim zavodom za upravljanje dediščine in turizem Pivka, lokalno skupnostjo Komen ter vaščani Volčjega Gradu, znatno finančno vlaganje v ohranjanje kulturne dediščine, interdisciplinarno raziskovanje, vse to so primeri dobre prakse, ki so v slovenskem prostoru redki. Vsa ta prizadevanja vodijo Gorana Živca h končnemu cilju, ustanovitvi muzeja na prostem, ki bi bil aktiven akter, promotor turizma in ohranjanja nacionalne kulturne dediščine. Prav lokacija prazgodovinskega gradišča Debela griža na komenskem krasu, lučaj stran od italijanske meje, je povod za nadaljnje raziskovanje tovrstnih gradišč na strateških lokacijah. Živec nadaljuje raziskavo drugih lokacij teh zanimivih naselbin v daljni zgodovini, ki se nahajajo v bližini.

Častno Valvasorjevo priznanje dobi podjetnik in ljubitelj prazgodovinskih gradišč Goran Živec. Leta 2016 je Živec odkupil polovico zemljišča, na katerem se nahaja gradišče Debela griža pri Volčjem gradu. Ustanovil je javni zavod Krasen Kras, zaposlil strokovnega sodelavca in se interdisciplinarno lotil ohranjanja, raziskovanja in popularizacije te nacionalne kulturne dediščine.

Foto: Blanka Markovič

ČASTNO VALVASORJEVO
PRIZNANJE – JOŽI VOVK ZA
PROJEKT CELOSTNE VSEBINSKE
IN PROGRAMSKE PRENOVE
GRADU Z VZPOSTAVITVIJO
VALVASORJEVEGA SREDIŠČA NA
GRADU BOGENŠPERK

Javni zavod Bogenšperk ima svoje razstavne in prireditvene prostore na gradu Bogenšperk, ki je spomenik državnega pomena. Je osrednja ustanova, ki skrbi za dediščino Janeza Vajkarda Valvasorja. Od leta 2006 vodi javni zavod univ. dipl. kulturologinja Joži Vovk. Pod njenim vodstvom se je začelo obdobje živahnejšega prenavljanja obstoječih muzejskih vsebin in razmišljanje o temeljni prenovi gradu Bogenšperk z vzpostavitvijo Valvasorjevega središča. Za vsebinsko in programsko prenavljanje gradu je bila ustanovljena interdisciplinarna skupina treh nacionalnih muzejev (NMS, SEM, TMS) in posameznih strokovnjakov. Celostni načrt vsebinske in programske prenavljanja gradu Bogenšperk je v središču postavil skrb za varstvo in promocijo dediščine Janeza Vajkarda Valvasorja. Postavljene so bile tri nove stalne muzejske razstave, ena pa je bila dopolnjena in posodobljena. Med odmevne dogodke uvrščamo serijo razstav *Iz zakladnice slovenske grafike*, Valvasorjeve mednarodne grafične dni z izgradnjo Grafične zbirke Bogenšperk in vrnitev redkih Valvasorjevih tiskov. Sestavni del dogodkov so bili tudi kakovostni spremljevalni izobraževalni programi in izdane promocijske zloženke. Nova spoznanja o življenju in delu Janeza Vajkarda Valvasorja pa javnosti predstavljajo s knjigami in predavanji.

Z bogatim strokovnim znanjem, organizacijsko sposobnostjo in obilo predanosti je gospa Joži Vovk z organizacijo dogodkov doprinesla k večji predstavitvi, dostopnosti in prepoznavnosti Valvasorjevega središča na gradu Bogenšperk in tudi Valvasorjeve dediščine v nacionalnem in mednarodnem merilu.

Foto: Drago Jovič

VALVASORJEVO PRIZNANJE –
MAG. MARKO BONAČ, MAG. TOMI
DOLENC, KSENIJA FURMAN JUG,
JOŽE HANC, MAG. AVGUST JAUK
IN PETER STERLE ZA PROJEKT *IR
OPTIKA*, VZPOSTAVITEV OPTIČNIH
POVEZAV MUZEJEM IN GALERIJAM

Na Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport so konec novembra 2016 končali večletni, 14,5 milijona evrov vreden projekt *IR optika*, ki ga je delno financirala Evropska unija iz Evropskega sklada za regionalni razvoj. V sodelovanju z Arnesom so kupili optične povezave in aktivno omrežno opremo.

Ob koncu projekta je Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport vzpostavljeno optično omrežje (optične povezave in aktivno opremo) preneslo v upravljanje javnemu zavodu Arnes.

Tako so organizacije pod okriljem Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, med katere so uspeli nominiranci za Valvasorjevo priznanje vključiti tudi 35 muzejev in galerij, brezplačno pridobile internetne povezave s hitrostjo 1 Gb/s za 25 let; če bodo potrebe po višji hitrosti, pa si lahko povečajo zmogljivost s preprosto in cenovno zanemarljivo menjavo vstopnih modulov.

Poleg zanesljivejše in hitrejše povezave muzejev in galerij v svetovni splet bodo z novo povezavo omogočene tudi tiste Arnesove storitve, ki zahtevajo hitre povezave: vzpostavitev brezžičnih povezav (Eduroam omrežje!), uporaba strežnikov v oblaku (Arnesovi virtualni strežniki), vzpostavitev varnostnega kopiranja na več lokacij (Arnesova diskovna polja!), uporaba videokonferenc itd.

Nagrajenci mag. Marko Bonač, mag. Tomi Dolenc (Arnes), Ksenija Furman Jug (Arnes), Jože Hanc, mag. Avgust Jauk (Arnes) in Peter Sterle (Direktorat za informacijsko družbo na MIZŠ) imajo največ zaslug, da bodo naši muzeji in galerije z brezplačnimi internetnimi povezavami v 25 letih prihranili več milijonov evrov.

Foto: Silvo Kokalj

VALVASORJEVO
 ČASTNO PRIZNANJE –
 GORNJESAVSKEMU MUZEJU,
 ENOTI SLOVENSKE PLANINSKE
 MUZEJ ZA PROSTOR DOŽIVETIJ
 POBEG V BIVAK

Foto: Leon Gregorič

VALVASORJEV NAGELJ –
 ANDREJA BRANCELJ BEDNARŠEK
 IN JURIJ KOCUVAN ZA RAZSTAVO
 BETI / 60 LET SPOMINOV

ČASTNO PRIZNANJE

Igriva pot doživetij *Pobeg v biviak* je planinska pustolovščina, ki jo je Gornjesavski muzej Jesenice v sodelovanju z ekipo Enigmariam® po vzoru sob pobega zasnoval kot popestritev ponudbe v Slovenskem planinskem muzeju. V Gornjesavskem muzeju se zavedajo, da si današnji obiskovalci ne želijo le pasivne vloge opazovalcev, temveč lastnih aktivnih doživetij, podobno kot na stalni razstavi. Igrivo so zasnovali tako, da informira, izobražuje in navdušuje nad obiski gora. Predstavlja zgodovino planinstva in ohranjeno kulturno dediščino z lastnim izkustvom obiskovalca. Hkrati poudarjajo pomen sodelovanja skupine – ekipe, kar edino zagotavlja varnost in uspeh tako v igri kot v gorah. Konec doživetja je izhod – varno zatočišče biviak II, ki so ga predstavili kot muzejski eksponat z zvočnim opisom nastanka. Projekt je predstavljen v slovenskem in angleškem jeziku. Nove obiskovalce, ki so muzej obiskali le zaradi avanture, so privabili v muzej, stalnim obiskovalcev pa so predstavili (tudi z informativno tablo) novopridobljeni eksponat iz leta 1936 na edinstven način, ki v muzejih še ni prisoten.

Slovenski planinski muzej je prvi v Sloveniji, ki predstavlja inovativnost na področju igrifikacije v muzejih – prostor doživetij *Pobeg v biviak* – in s tem želel pokazati, da ima lahko sodoben muzej poleg raziskovalne in izobraževalne tudi razvedrilno vlogo.

VALVASORJEV NAGELJ

Tovarna Beti Metlika in Belokranjski muzej Metlika sta v letu 2016 nameravala obeležiti 60-letnico delovanja tovarne z razstavo ob jubileju. A je razstavniki projekt *Beti / 60 let spominov* prerasel le razstavniki prikaz o delovanju neke tovarne. Andreja Brancelj Bednaršek, muzejska svetnica, direktorica Belokranjskega muzeja Metlika, je s sodelavci v muzeju in z oblikovalcem, arhitektom Jurijem Kocuvanom, uspela povedati zgodbo, ki jo je ustvarjala tekstilna industrija Beti ne le v Metliki, pač pa v celotni Beli krajini in v širši regiji. Beti je povezovala ljudi, skrbela je za blaginjo kraja, za šolstvo, kulturo in šport ter Metliko in Belo krajino predstavljala na vseh koncih sveta. Zanimivi razstavniki predstavitev in vsebinsko in oblikovno dovršenemu katalogu v slovenskem in angleškem jeziku, tematskemu koledarju in drobnim tiskom, so sledili pedagoški in andragoški dogodki, med njimi retro modna revija Beti. Pri izvedbi razstave in dogodkov je z muzejem tesno sodelovala uprava tovarne, na čelu z mag. Majo Čibej, izvršno direktorico Beti, d. d., Metlika. Že sama priprava je pokazala, koliko razstava pomeni ljudem, predvsem mnogo generacijam delavcev te tovarne, ki so muzejsko gradivo dopolnjevali s svojimi predmeti in pričevanji. Projekt je z množičnostjo zadovoljnih obiskovalcev pokazal na pomembnost tovrstnih razstav, ki niso le nostalgichen spomin na mladost, pač pa spodbujajo tudi razmišljanje o pomenu muzejskega dela.

Razstava *Beti / 60 let spominov* je lep primer povezovalnega projekta, kjer se v eno zlijeta kultura in gospodarstvo ter skupaj opozorita na pomen ohranjanja dediščine. Uspeh razstave je, da je pomembno zaznamovala celotno regijo, zbudila posebno zanimanje pri ljudeh in s tem ustvarila temelj za nadaljnje nadgrajevanje projekta.

KANDIDAT ZA VALVASORJEVO NAGRADO ZA ŽIVLJENJSKO DELO

**NARODNI MUZEJ SLOVENIJE ZA
RAZSTAVO PISALNO POHIŠTVO NA
SLOVENSKEM,
AVTORICA: MAJA LOZAR ŠTAMCAR**

Razstava z naslovom *Pisalno pohištvo na Slovenskem, Zgodbe o lepoti, moči in vrednotah od 16. stoletja do danes* je sad večletnega strokovnega dela muzejske svetnice dr. Maje Lozar Štamcar. Na ogled je bila na razstavišču Narodnega muzeja Slovenije na Prešernovi 20 od 15. 4. do 31. 10. 2016. Pregledna kulturno- in umetnostnozgodovinska razstava je prvič pri nas predstavila pisalnike. Kronološko je bilo razstavljenih šestdeset izbranih pisalnikov iz različnih slovenskih muzejev. Besedila na panojih so obiskovalce seznanila o datacijah, provenienci, slogih, materialih in tehnikah krajev in izdelovalcev. Medijski podprtosti je bila posvečena velika pozornost. Razstavo so spremljali bogat pedagoško-andragoški program, predavanja in vodstva, prilagojena tudi za otroke, slepe in slabovidne. Ob razstavi je izšel dvojezični *Vodnik po razstavi*. S predstavitevijo razvoja pisalnega pohištva je avtorica poskrbela, da kljub uporabi različnih sodobnih naprav pisalniki še dolgo ne bodo pozabljeni.

KANDIDAT ZA VALVASORJEVO NAGRADO ZA ŽIVLJENJSKO DELO

**OBČINA ŽIROVNICA ZA PROJEKT MUZEJSKA
SOBA AJDNA, SKUPINA AVTORJEV:
ARIANA FURLAN PRIJON, DR. MILAN
SAGADIN, DDR. VERENA VIDRIH PERKO**

Prva arheološka izkopavanja na Ajdni na Gorenjskem so se začela leta 1976 in se nadaljevala vse do leta 2004. Odkrite so bile ostaline zaselka s cerkvijo in grobovi iz 6. stoletja. Izkopavanjem so sledili zahtevni konservatorski posegi Zavoda za varstvo kulturne dediščine iz Kranja in Restavratorskega centra Slovenije, arheološko gradivo pa je ostalo shranjeno v Kranju. Muzejska soba Ajdna je stalna razstava, urejena v nekdanji črni kuhinji rojstne hiše Matije Čopa v Žirovnici, kjer domuje Zavod za turizem in kulturo Žirovnica. Odprli so jo v sodelovanju z Gorenjskim muzejem, Zavodom za varstvo kulturne dediščine Kranj in Občino Žirovnica prav ob štiridesetletnici začetka arheoloških raziskav na Ajdni. Na ogled so najdbe, ki pričajo o vsakdanu najdišča pred okoli 1500 leti. Arheološke predmete osvetljujejo krajše zgodbe, ki nas v simpatično zasnovanem prostoru popeljejo v preteklost. Z izbranimi najdbami je tu prvič prikazan arheološki pomen Ajdne, kar sicer na samem najdišču ne bi bilo izvedljivo.

KANDIDAT ZA VALVASORJEVO NAGRADO ZA ENKRATNE DOSEŽKE

NOMINIRANCI
KOROŠKI POKRAJINSKI MUZEJ SLOVENJ
GRADEC ZA RAZSTAVO DVOREC GRINFELS,
SKUPINA AVTORJEV: SAŠA DJURA JELENKO,
BORIS HAJDINJAK, ANJA MIHELIČ, DR. IGOR
SAPAČ, DR. BORUT TOŠKAN

Razstava Koroškega pokrajinskega muzeja o renesančnem Dvorcu Grinfels in arheoloških najdbah od 13. do 16. stoletja je predstavila številne arheološke najdbe s poudarkom na lončarskih masah gotike in renesanse. Odkrita so nova spoznanja in zaporedja nastankov grajskih stavb in rodbinskih povezav. V projekt in katalog so bili angažirani: arheologinja Saša Djura Jelenko, ki je vodila raziskave in interpretirala odkrite arheološke najdbe, lončene najdbe je klasificirala glede na obliko in izdelavo, poseben poudarek je na lončarskih masah. Doc. dr. Igor Sapač je prispeval stavbnorazvojni oris dvorca. Dodatno je izpostavil Prueschenkov dvor. Zgodovinar Boris Hajdinjak je na razstavi podal svoja dognanja v povezavi z grajskimi stavbami v Guštanju do sredine 16. stoletja. Živalske ostanke iz Grinfelsa je obdelal dr. Borut Toškan. Dajejo nam vpogled v prehrambne navade in razkošje lokalnega plemstva. Tabele z najdbami je pripravila arheologinja Anja Mihelič. Razstavo spremlja obsežen dvojezični katalog s katalogom predmetov.

KANDIDAT ZA VALVASORJEVO NAGRADO ZA ENKRATNE DOSEŽKE

NOMINIRANCI
SLOVENSKI GLEDALIŠKI INŠTITUT V
SODELOVANJU S CANKARJEVIM DOMOM
ZA RAZSTAVO HAMLET NA SLOVENSKEM,
AVTORICA: MAG. MOJCA JAN ZORAN

Razstavo je ob 400-letnici smrti Williama Shakespeara pripravil Slovenski gledališki inštitut v sodelovanju s Cankarjevim domom. Sprehodila se je skozi zgodovino uprizorjanja Hamleta na Slovenskem, predstavila vse slovenske Hamlete, pregledala, kako se znameniti *Biti ali ne biti* bere in sliši v različnih slovenskih prevodih, postavila na ogled lutke, kostume in scensko maketo, preletela slovenske stvaritve, ki jih je navdihnil Hamlet, in pokazala, kako zveni Hamlet v stripu. Avtorica Mojca Jan Zoran je v sodelovanju z oblikovalko Majo Gspan in arhitektko Ano Rahelo Klopčič koncept razstave uskladila z javno odprtim prostorom v Prvem preddverju Cankarjevega doma in ga prilagodila raznovrstnim obiskovalcem. S spremljevalnimi dejavnostmi – delavnice, križanka, katalog, strip, strokovno predavanje, študentski projekti, e-razstava – je razstava Hamlet na Slovenskem prerasla v celostno dogajanje in kontinuirano predstavljanje slovenske gledališke dediščine, ki je aktualno in živo še danes.

KANDIDAT ZA VALVASORJEVE NAGRADE ZA ENKRATNE DOSEŽKE

NOMINIRANCI

POKRAJINSKI MUZEJ PTUJ – ORMOŽ ZA RAZSTAVO POT V NEZNANO, AVTORJA: MOJCA VOMER GOJKOVIČ IN IVAN ŽIŽEK

Razstava Pokrajinskega muzeja Ptuj– Ormož Pot v neznanu avtorjev Mojce Vomer Gojkovič in Ivana Žižka je razkrila, kako so si v Petovionii predstavljali posmrtno življenje.

Postavljena je bila v več manjših prostorih pritličja stavbe nekdanjega Kmetijskega kombinata Ptuj. Osrednja zgodba je bila pripoved iz obdobja rimskih grobišč in odnosa do umrlih v rimski skupnosti Petovionie z eksteriernimi in interiernimi predstavitvami ter povezava z izrisanimi zgodbami iz življenja Rimljanov, ki sta jih zelo doživeto izdelali akademski slikarki Barbara Jurkovšek in Nejka Uršič.

Na razstavi so še razlagalni panoji s kratkimi, a izčrpnimi opisi predmetov v vitrinah in ponazoritev življenja v tem času v povezavi s predstavitvami rimskih bogov ter pogrebnimi ceremoniali in pokopom umrlih. Avtorja sta razstavo podprla še s sodobno informacijsko tehnologijo, spremljal jo je tudi dvojezični katalog s predstavitvijo in zelo natančnim opisom in slikovno dokumentacijo izkopavanj, lokacij in opisov eksponatov ter s spoznanji o grško-rimskih verovanjih in bogovih.

KANDIDAT ZA VALVASORJEVE NAGRADE ZA ENKRATNE DOSEŽKE

NOMINIRANCI

MUZEJ IN GALERIJE MESTA LJUBLJANE ZA RAZSTAVO MOJA LJUBLJANICA, AVTORICA: IRENA ŠINKOVEC

Stalna razstava *Moja Ljubljana* je umeščena v Kulturni center na Vrhniku, ki se je izoblikoval v stavbi bivše šivalnice Industrije usnja Vrhnika. Kompleksno predstavlja vrhniški prostor in porečje Ljubljane od prazgodovine do danes. Razstavljeni predmeti izvirajo iz struge reke Ljubljane in kolišč na Ljubljanskem barju. Ob multimedijski predstavitvi bogate kulturne dediščine so posebej poudarjene prostorske danosti in naravna dediščina. Prijetno razstavišče je zaživelo s programi za najrazličnejše ciljne skupine in je prijazno tudi ranljivim skupinam. Ena izmed temeljnih nalog razstavnega projekta je ozaveščanje lokalne javnosti o pomenu kulturne dediščine in ekologije. Razstavne vsebine in programi segajo v širši prostor porečja Ljubljane, kar dokazuje tudi veliko zanimanje za obisk. Razstavniki snovalci s projektom ustvarjajo zmožnosti za razvoj gospodarstva in turizma ter s tem možnost novih zaposlitev.

Ocenjevalni kriteriji

1. *Konceptualna enotnost projekta (vsebinska, prostorska, oblikovna in sporočilna).*
2. *Skrb za razstavne eksponate s konservatorskega in muzeografskega stališča.*
3. *Stopnja interpretativnosti in kontekstualnosti razstavnih vsebin in vloga muzejskega predmeta kot temeljnega akterja muzejskih postavitev.*
4. *Usklajenost razstavnega sporočila z oblikovalskim konceptom.*
5. *Uravnovešenost znanstvene raziskave in študije družbenih potreb in pričakovanj javnosti.*
6. *Stopnja interdisciplinarnosti in povezovalnosti raziskovalnih, dediščinskih in drugih ustanov in posameznikov.*
7. *Obstoj treh najpomembnejših publikacij: kataloga, vodnika, zloženske (njihova interpretativna vsebina in usklajenost oblikovanja z razstavnim oblikovanjem).*
8. *Dostopnost (fizična, intelektualna ...).*
9. *Družbena aktualnost in angažiranost predstavljene teme.*
10. *Stopnja vključenosti ranljivih javnosti in družbena empatija.*
11. *Odras vizije in poslanstva projekta (razstave) v storitvah za obiskovalce, v razvoju novih obiskovalcev in njihovega izobraževanju.*
12. *Vključenost lokalne skupnosti, prostovoljcev in/ali zainteresirane javnosti v projekt.*
13. *Evropske perspektive in pomembnost projekta za izmenjavo in sodelovanje s sorodnimi ustanovami doma in v tujini.*
14. *Vključevanje sodobne informacijsko-komunikacijske tehnologije in njena smiselna raba oz. uporabnost tehnične opreme pri projektu za nadaljnjo oz. njeno vnovično uporabo pri delu v muzeju.*
15. *Uporaba novih pobud pri projektu, ki bodo v prihodnje muzeju zagotovile okoljsko (vlaganje v energijsko varčne razstave) in socialno (zagotavljanje več obiskovalcev, različnih ciljnih skupin v muzeju) trajnost.*

Foto Tomaž Lauko, Narodni muzej, 13. 4. 2017

Komisija za podeljevanje Valvasorjevih nagrad, priznanj in diplom (od leve proti desni):

mag. Milena Koren Božiček, muzejska svetnica

mag. Tita Porenta, muzejska svetnica

dr. Marjeta Mikuž, muzejska svetnica

mag. Darko Knez, muzejski svetnik, predsednik komisije

mag. Nataša Kolar, muzejska svetnica

mag. Miha Mlinar, muzejski svetovalec

mag. Marjetka Balkovec Debevec, muzejska svetnica

Kolofon:

Izdalo in založilo:

Zanj:

Uredniški odbor:
Kolar,

Mlinar, Tita Porenta

Uredila:

Oblikovanje:

Tisk:

Naklada:

Izdajo je omogočilo:

Slovensko muzejsko društvo

dr. Flavio Bonin, predsednik SMD

Marjetka Balkovec Debevec, Darko Knez, Nataša

Milena Koren Božiček, Marjeta Mikuž, Miha

Tita Porenta

Počivašek, d. o. o.

Medium, d. o. o.

200 izvodov

Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije

Ljubljana, maj 2017